

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 07.03.2025.

Nr. 8/6-3

Atzinums par VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” portālā LSM.lv 2024. gada 24. decembrī publicēto rakstu “Liepājā amonjaka smaku gaisā vēl nejūt, bet vēlēšanu tuvumu gan”

2025. gada 17. februārī Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons (turpmāk tekstā – ombuds) saņēma Kristīnes Dzelmes (turpmāk – Iesniedzējs) iesniegumu (turpmāk – Iesniegums) par 2024. gada 24. decembrī VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” (turpmāk – LSM) portālā LSM.lv publicēto LSM+ korespondentes Liepājā un Kurzemē Libas Melleres (turpmāk – Korespondente) rakstu “Liepājā amonjaka smaku gaisā vēl nejūt, bet vēlēšanu tuvumu gan” (turpmāk – Publikācija).

Iesniegumā norādīts, ka *Publikācijas materiālā [..] minēti sabiedrību maldinoši fakti, pārkāpjot virkni Latvijas sabiedriskā medija redakcionālās vadlīnijas, [..].* [izcēlums mans – E.A.] Iesniedzējs aicina izvērtēt Publikāciju un lūdz ombudam *aicināt LSM atsaukt Publikācijā nepatiesi sniegto informāciju.*

Balstoties saņemtajā Iesniegumā, ombuds nolēma veidot atzinumu par iespējamiem LSM redakcionālo vadlīniju pārkāpumiem Publikācijā. Lai izveidotu atzinumu, ombuds no 2025. gada 17. februāra līdz 2025. gada 7. martam:

- 1) iepazinās ar Iesniegumu un tam pievienotajiem pielikumiem;
- 2) iepazinās ar Publikāciju;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/24.12.2024-liepaja-amonjaka-smaku-gaisa-vel-nejut-bet-velesanu-tuvumu-gan.a581331/>.

- 3) iepazinās ar Publikācijas versiju krievu valodā portāla LSM.lv sadaļā LSM+;

Skat. izmantojot zemāk norādīto tīmekļa vietnes saiti:

<https://rus.lsm.lv/statja/novosti/analitika/24.12.2024-v-liepae-ammiakom-eshhe-i-ne-paxnet-a-vyborami-uzze.a581149/>.

- 4) 2025. gada 20. februārī nosūtīja jautājumus LSM televīzijas programmu satura galvenajai redaktorei Sigitai Roķei un 2025. gada 25. februārī saņēma atbildes uz tiem.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

konstatē:

[1] Iesniegumā norādītais konteksts, kas attiecas uz Publikācijas veidošanas pamatā esošajiem notikumiem, ļauj konstatēt, ka Publikācija ir saistīta ar ieceri Liepājas speciālās ekonomiskās zonas teritorijā būvēt ūdeņraža un amonjaka ražotni, kuras atrašanās vieta tiek plānota līdzās pilsētas otram lielākajam mikrorajonam. Pret šīs ražotnes būvniecību iebilst mikrorajona iedzīvotāji, tāpēc 2024. gada 3. decembrī ir notikusi parakstu vākšana pie veikala “Rimi”, Ziemeļu ielā, Liepājā, kur klāt bijusi arī Korespondente, lai intervētu iedzīvotājus. Tā rezultātā ir tapusi Publikācija, pret kuru Iesniedzējam ir šādas pretenzijas:

- 1) Publikācijas virsraksts “Liepājā amonjaka smaku gaisā vēl nejūt, bet vēlēšanu tuvumu gan” esot mulsinošs un Publikācijas fokuss esot nevis uz ražotnes ieceres problemātisko raksturu, bet gan uz parakstu vākšanas organizēšanā iesaistīto personu iespējamo kandidēšanu pašvaldības vēlēšanās, veicinot aizdomas par centieniem diskreditēt sabiedrisko iniciatīvu un pilsonisko aktivitāti. Iesniedzējs uzskata, ka Publikācija *[..] liek aizdomāties, vai minētais raksts nav kādas personas, vai organizācijas pasūtījums [..]*. Kā pamatojumu šīm aizdomām Iesniedzējs min faktu, ka laikā, kad parakstu vākšanas vietā bija Korespondente, tur ieradās arī būvniecībā ieinteresētā puse – Liepājas speciālās ekonomiskās zonas Komunikācijas un korporatīvās pārvaldības speciāliste;
- 2) Publikācijā esot pieļautas faktoloģiskas neprecizitātes, izteikti nepamatoti apgalvojumi par viena parakstu vākšanas organizētāja plāniem piedalīties pašvaldību vēlēšanās. Publikācija *rada iespaidu, ka šāda veida publisks aizskārums, vai sasaiste ar pavisam citu politisko uzskatu/viedokļu pārstāvjiem, ir mēģinājums [parakstu vākšanas organizatoru] apturēt no tālākas problēmjautājuma virzīšanas, vai arī latviski runājošās sabiedrības daļā radīt negatīvu tēlu izmantojot sabiedriskos medijus.*

[2] Uz ombuda 2025. gada 20. februārī uzdotajiem jautājumiem LSM televīzijas programmu satura galvenā redaktore Sigita Roķe ir sniegusi šādas atbildes:

- 1) par sākotnējo Publikācijas mērķi un tā vērtību sabiedriskā medija auditorijai:

*Rakstā skaidri akcentēts, ka tas apraksta Liepājai īpašus notikumus – bezprecedenta iedzīvotāju aktivitāti. Medija uzdevums ir šo situāciju izpētīt, saprast, kādi faktori un personas šo procesu sabiedrībā ietekmē un virza. Tāpat vēlēšanu gadā **medija profesionālais pienākums ir pārbaudīt, vai kādā sabiedriskā aktivitātē nav saskatāmi kāda politiska spēka vai personas centieni gūt politisku kapitālu, iedodot norisēm papildu kontekstu** [izcēlums mans – E.A.]. Rakstā šie mērķi ir ļoti skaidri pausti – gan atspoguļota aktivitāte, gan aktivitātes iniciatori un to politiskā pagātne. Turklāt ir svarīgi par šādām situācijām runāt arī nacionālā mērogā, rosinot sabiedrību kritiski izvērtēt sabiedriskas aktivitātes priekšvēlēšanu periodā.*

- 2) par Publikācijas kvalitāti – apraksta un vērtējuma daudzpusīgumu un precizitāti:

*Redakcija uzskata, ka **rakstā vispār nav sniegts vērtējums** [izcēlums mans – E.A.]. Visām iesaistītajām pusēm ir dots vārds. Raksts iekļauj reportāžu no notikuma vietas, kas paredz reportiera pienākumu un uzdevumu aprakstīt situāciju uz vietas, to, kas redzēts un uzklausīts, kā arī fiksēts fotomateriālos.*

[3] Ņemot vērā, ka saskaņā ar Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (turpmāk – SEPLPL) 18. panta pirmo daļu, ombuds sniedz atzinumus par sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ētikas kodeksiem un redakcionālajām vadlīnijām, ombuds konstatē, ka tā kompetencē, konkrētā Iesnieguma ietvaros, ir sniegt atzinumu par Publikācijas atbilstību Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās definētajiem šādiem sabiedriskā medija darbības profesionālajiem principiem [visi izcēlumi mani – E.A.]:

- **Precizitāte** – Sabiedriskie mediji sniedz **pārbaudītu un iespējamu precīzu informāciju**, tie nedrīkst apzināti maldināt auditoriju, sagrozīt vai izdomāt faktus. Ja par kādas informācijas precizitāti ir šaubas, tas ir skaidri jānorāda.
- **Objektivitāte** – Sabiedriskie mediji satura izklāstā **balstās uz faktiem**, izmanto informāciju, kas palīdz saprast kontekstu, un gādā, lai izskan tematam, žanram vai raidījuma formātam būtiskie argumenti un viedokļi. **Nav pieļaujama tendenciozitāte** satura izklāstā, ziņu vai materiāla izkārtojumā, balss intonācijā vai vārdu izvēlē. [...] Veidojot saturu, sabiedriskie mediji **nepārstāv nekādas citas intereses kā vienīgi sabiedrības intereses** zināt patiesību par notikumiem, kas tiem varētu būt svarīgi un interesanti.
- **Faktu nošķiršana no viedokļiem** – Ziņās izmantotajiem faktiem jābūt skaidri un saprotami nošķirti no komentāriem un viedokļiem.

- ***Viedokļu daudzveidība*** – Sabiedriskie mediji atspoguļo dažādu sabiedrības grupu viedokļus, arī tādus viedokļus, kas kādam varētu likties nepieņemami. Veidojot saturu par kādu konkrētu tematu, tajā iekļaujami tematam nozīmīgi, atbilstoši un kompetenti viedokļi. Ja materiāla publicēšanas brīdī kāds būtisks viedoklis nav pieejams, tas auditorijai jāpaziņo un, ja iespējams, jāatspoguļo vēlāk.
- ***Izvairīšanās no stereotipizācijas***. Sabiedriskie mediji izvairās no stereotipizācijas un neizvērtē notikumus, procesus un sabiedrības grupas, vadoties pēc iepriekšējiem priekšstatiem un aizspriedumiem.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[5] Publikācija ir analizējama divos virzienos – gan kā ziņa par konkrētu notikumu un reportāža no notikuma vietas, papildināta ar notikuma kontekstu skaidrojošu informāciju, gan kā Korespondentes viedoklis par notikušo.

Publikācijas pamatā ir reportāža no notikuma vietas, tāpēc Publikācijai ir jāatbilst šī žurnālistikas žanra specifikai, tā mērķim un uzdevumam. Reportāžas uzdevums ir informēt par notikumu un tā gaitu, stāstīt, kas notiek reāllaikā, aprakstot konkrētas darbības. Būtiska ir faktu klātbūtne, nevis vērtējošu spriedumu izteikšana par notiekošo. Autora komentāri, piezīmes vai vērtējumi reportāžā ir pieļaujami ļoti ierobežotā apmērā, jo šis žanrs paredz reportiera neitralitāti un objektivitāti situācijas atspoguļošanā. Ja reportāžā pārlieku ir jūtama reportiera klātbūtne, tas var būtiski izmainīt teksta mērķi un uzdevumu, un tā vietā, lai lasītājs pats iejustos situācijā un identificētos ar tās varoņiem, reportieris it kā lasītājam sāk norādīt, kā domāt par šo situāciju, kas mazina reportāžai tik nepieciešamo neitralitāti.

Savukārt ziņas kā aprakstoša vēstījuma uzdevums ir sniegt auditorijai pilnvērtīgu, objektīvu, precīzu un patiesu informāciju par kādu notikumu, kas ļautu ziņas uztvērējam saprast notikušo. Prasības sniegt objektīvu, precīzu, patiesu un faktos balstītu informāciju, iekļaut ziņas izklāstā pietiekamu plašākā konteksta skaidrojumu un izvērtēt informācijas avotu uzticamību raksturo ziņas žurnālistisko kvalitāti.

Vienlaicīgi žurnālistam ir tiesības paust arī savu attieksmi pret notikumu, ar nosacījumu, ka tiek skaidri norādīts uz to kā uz subjektīvu viedokli, stingri nodalot attieksmes paušanu no notikumu aprakstošā satura, respektīvi, uzdevums ir nesniegt aprakstu, kurš iekļautu sevī vairāk vai mazāk maskētu notiekošā vērtējumu, tādējādi nemaldinot lasītāju par it kā objektīvi pasniegtu saturu. Jāņem vērā, gan tas, ka ar šo brīdi tiek pārkāptas ziņas un reportāžas kā žanru robežas, gan arī tas ka viedoklim kā subjektīvai notiekošā interpretācijai un emocionālai attieksmes izpausmei,

atšķirībā no aprakstošiem izteikumiem, nepiemīt īpašība būt patiesam, viedokļi nekad nav objektīvi un precīzi, jo tie neapraksta notikumu, bet gan vērtē to, balstoties tajā, kas žurnālistiskā materiāla tapšanas brīdī tiek uzskatīts par vērtīgu, būtisku un svarīgu. Šāds vērtējums vienmēr ir tendenciozs gan saturā, gan formā – materiāla izkārtojumā, intonācijā, vārdu, izteikumu un teksta vizualizācijas izvēlē.

Lai auditorija spētu pieņemt žurnālista tiesības uz notiekošā subjektīvu vērtēšanu, žurnālista viedoklim ir jābūt nepārprotami identificējamam un stingri nodalītam no aprakstošā ziņas satura, ir nepieciešams atklāti runāt par viedokļa paušanas motīviem – kāpēc (īemesls) un kādēļ (nolūks) vērtējums tiek sniegts. Savukārt, lai auditorija pieņemtu pašu viedokli, tam ir jābūt saprotamam, drošticamam un pareizam – tādām, kas atbilst auditorijā pastāvošajam konsensam šajā jautājumā. Tieši šis pēdējais apstāklis var radīt būtiskus riskus žurnālistiskā materiāla kvalitātei, jo situācijās, kad žurnālista viedoklis kā subjektīvs notikušā vērtējums šķietami pauž noteicošo sabiedrībā pastāvošo attieksmi pret līdzīga veida notikumiem, teksta autors var pat nepamanīt to, ka ziņā ir netiešā veidā iekļauts arī vērtējums aprakstītajiem notikumiem. Netieši vērtējumi izpaužas galvenokārt kā emocionāli ekspresīvie valodas līdzekļi, vārdu un izteikumu izvēle, teksta intonācija – tādējādi nevis ar to – kas tiek pateikts, bet ar to – kā tas tiek teikts. Šāda netieša vērtējuma izteikšana, nenorādot uz to kā uz žurnālista viedokli, auditorijā var radīt iespaidu, ka ziņa tiek pasniegta tendenciozi, radot aizdomas par žurnālista patieso motivāciju.

[6] Lai arī redakcija uzskata, ka *rakstā vispār nav sniegts vērtējums*, ombuds netiešu vērtējumu tomēr saskata saistībā ar:

1) Publikācijas virsrakstu;

Virsraksts “Liepājā amonjaka smaku gaisā vēl nejūt, bet vēlēšanu tuvumu gan” sniedz lasītājam nepārprotamu ievirzi, ka Publikācijā aprakstītie notikumi tiek vērtēti nevis kā pilsoniskās aktivitātes izpausmes, bet kā politiskas rīcības izpausme saistībā ar pusgadu attālā nākotnē gaidāmajām pašvaldību vēlēšanām. Šāds vērtējums ir iespējams, jo katra lasītāja pieredzē, domājams, ir neskaitāmi piemēri, kad politiķi sabiedriskas aktivitātes izmanto savtīgos nolūkos. Taču šāda vērtējuma nepieciešamais raksturs ir vēl jāpierāda, sniedzot objektīvu faktu izklāstu, kas pamato šādu vērtējumu. Vienmēr pastāv iespēja, ka šajā konkrētajā gadījumā vai kādā tā daļā ir fiksējams izņēmums, ka vismaz kādas parakstu vākšanā iesaistītās personas rīcība nav politiski motivēta, bet gan pauž patiesas rūpes par savas pilsētas vai vienas tās daļas iedzīvotāju labklājību. Šādu labticībā balstītu iespēju nedrīkst neargumentēti noraidīt, balstoties vienīgi vispārpieņemtajos aizspriedumos par politiskas rīcības amoralitāti.

Tādējādi ir jākonstatē, ka virsraksts nevis piesaka ziņu par kādu pilsētā notikušu sabiedrības aktivitāti, bet gan sniedz noteiktu šīs aktivitātes vērtējumu, ietekmējot raksta lasītāja attieksmi pret Publikācijā aprakstīto notikumu.

2) reportāžā atainotā notikuma sasaisti ar pašvaldību vēlēšanām;

Jau raksta pirmajā rindkopā tiek pateikts, ka *Vienīgo kampaņu virzīja cilvēki, kuri tieši runāja par nodomu nākamgad kandidēt pašvaldības vēlēšanās*, – lai gan, spriežot pēc tā, ko viņi dara politikā, viņi varētu kandidēt pretēju uzskatu partiju sarakstos. Pēc reportāžas no parakstu vākšanas vietas Publikācijā tiek sniegta informācija par parakstu vākšanas organizatoriem: *Pēc LSM+ rīcībā esošās informācijas, par kampaņas lokomotīvēm vai drīzāk "grūdējām" kļuvušas Kristīne Dzelme, Ludmila Rjazanova un Jeļena Osipova, līdz ar to iegūstot ja ne atbalsstītājus, tad vismaz atpazīstamību* [visi izcēlumi mani – E.A.].

Turpmākajā Publikācijas tekstā tiek atspoguļota trīs minēto personu saikne ar pašvaldību vēlēšanām – Jeļena Osipova plāno kandidēt pašvaldību vēlēšanās, Ludmila Rjazanova noliedz savas līdzdalības parakstu vākšanā saistību ar pašvaldību vēlēšanām, bet par parakstu vākšanas iniciatori nosauktā Kristīne Dzelme, kura Publikācijā tiek raksturota: *Viņa ir pilsētā labi pazīstama aktīviste ar politisko pagātni – 2013. gadā viņa kandidēja pilsētas domes vēlēšanās no "Vienotības"* [izcēlums mans – E.A.], *bet nesekmīgi*, savu iespējamo kandidēšanu vēlēšanās ne apstiprina, ne noliedz: *"Lai paliek intriga. Nesaprotu, kādēļ tik daudzus tas interesē, īpaši [Liepājas] speciālo ekonomisko zonu un Liepājas partiju."*

Tādējādi ir jākonstatē, ka iespēja viennozīmīgi sasaistīt parakstu vākšanas iniciatīvu ar tās organizatoru politiskajiem plāniem ir ar nepietiekamu pamatojumu, šī saistība paliek vienīgi Korespondentes subjektīvo pieņēmumu līmenī, kuri, savukārt, balstās vienīgi informācijā par organizatoru līdzšinējo politisko aktivitāšu vēsturi. Vienas organizatores – Kristīnes Dzelmes – iesaiste politikā ir datēta ar 2013. gadu, kas rada jautājumu, vai Korespondentei nebija pieejama papildu informācija par šīs organizatores publiskajām aktivitātēm pēdējo desmit gadu laikā.

3) Publikācijas intonāciju;

Intonācija kā emocionāla un stilistiska attieksmes izpausme rakstītā tekstā atklājas ar vārdu un izteikumu izvēli un balstās to radītajās konotācijās (netiešajās nozīmēs) teksta lasītājam. Viena šāda metaforiska konotācija tiek lietota Publikācijas virsrakstā. Virsraksts, sasaistot politisko rīcību – piedalīšanos vēlēšanās – ar nepatīkami smakojošām parādībām, pauž sabiedrībā izplatītu stereotipu, ka politika ir amorāla sfēra, ka tā "smird". Arī šādam aizspriedumam ir savs pamats, kas ļauj tā spriest, taču tā nepieciešamais raksturs attiecībā uz konkrēto notikumu vēl ir jāpierāda.

Publikācijas intonācijā nolasāmā Korespondentes attieksme pret parakstu vākšanas iniciatīvu atklājas šādos izteikumos:

- *Informācija par to, kur un cikos ierasties, tika izplatīta pilsētas čatos ziņapmaiņas lietotnēs un sociālajos tīklos, taču arī pa "sarafāna radio"* [izcēlums mans – E.A.].

Pēdējais vārdu salikumus latviskajā kultūrtelpā mītošajiem nav saprotams, taču, veicot papildu izpēti, ombuds atklāja, ka krieviskajā kultūrtelpā ar to tiek apzīmēta neoficiāla neuzticamas informācijas un baumu izplatīšana. Šādas frāzes lietojums netiešā veidā rada iespaidu par noteiktu attieksmi pret parakstu vākšanas iniciatīvu.

- *Pēc LSM+ rīcībā esošās informācijas, par **kampaņas lokomotīvēm vai drīzāk "grūdējām"** kļuvušas Kristīne Dzelme, Ludmila Rjzanova un Jeļena Osipova, līdz ar to iegūstot ja ne atbalstītājus, tad vismaz atpazīstamību* [visi izcēlumi mani – E.A.].

Šajā teikumā tiek tendenciozi raksturota parakstu vākšanas organizatoru motivācija – atbalstītāju vai atpazīstamības iegūšana – un loma, radot iespaidu (aizdomas), ka sabiedrības aktīvā iesaiste tiek mērķtiecīgi vadīta un virzīta savtīgu politisku mērķu labad.

- *Katrā gadījumā tieši Dzelme savāktos parakstus (**to skaits bija neticami liels** – 3198) jau 9. decembrī nosūtīja Vides pārraudzības valsts birojam (trīs aploksnēs, jo vienā nesagāja, noskaidroja LSM+) [izcēlums mans – E.A.].*

Abstrahējoties no tā, kāpēc gan Publikācijā, gan Iesniegumā tik liela uzmanība ir pievērsta aplokšņu skaitam (divas vai trīs), nosūtīšanas datumam (2024. gada 7. decembris vai 9. decembris), savākto parakstu eksemplāru skaitam (*Trīs aploksnes ar 3198 parakstiem saņemtas tikai Vides pārraudzības valsts birojā. Pašvaldība nevienu autogrāfu nedabūja, noskaidroja LSM+ pilsētas pašvaldībā: iesniegt var tikai oriģinālus, bet to, ka vajadzētu vākt parakstus uzreiz divos eksemplāros, organizatori kaut kā nebija aptvēruši.*), ombuds pievērta uzmanību lietotajam izteikumam – **to skaits bija neticami liels**. Pieņemot, ka Publikācijas oriģinālteksts ir tapis krievu valodā un lasāms portāla LSM.lv sadaļā LSM+, ombuds pārliecinājās, ka krievu valodas versijā šajā gadījumā tiek lietots vārdu salikums “в невероятном количестве”, kas ir tulkojams gan kā “neticamā daudzumā”, gan kā “neiespējamā daudzumā”. Jebkurā gadījumā šāds vārdu salikums var atstāt iespaidu, ka tiek apšaubīts savākto parakstu autentiskums.

- 4) parakstu vākšanas organizētāju politiskās piederības identifikāciju;

Liepājas domes deputāte Ludmila Rjzanova Publikācijā tiek saistīta ar politisko partiju “Saskaņa”: *"Nē, tā nav "Saskaņas" iniciatīva, es no šīs partijas esmu izstājusies un pašlaik esmu bezpartejiska," LSM+ apliecināja Liepājas domes deputāte Ludmila Rjzanova.*

Par otru parakstu vākšanas organizatori, kura atzina plānus kandidēt pašvaldības vēlēšanās, Publikācijā ir teikts: *Jeļena Osipova kandidējusi daudzās vēlēšanās. Iepriekšējās mēģināja iekļūt Eiroparlamentā no Centra partijas saraksta, taču pirms tam viņas darbība bija cieši saistīta ar Latvijas Krievu savienību (viņas vīrs Jevgēņijs septembrī kļuva par šīs partijas līdzpriekšsēdētāju, partijas vecā vadība tad paziņoja LSM+, ka, partijā esot pie varas Osipovam, jāgatavojas konservatīvismam un populismam).*

Savukārt par parakstu vākšanas šķietami galvenās iniciatores politisko orientāciju liecina jau pieminētā norāde par viņas kandidēšanu 2013. gada pašvaldību vēlēšanās politiskās partijas “Vienotība” sarakstā.

Tas, ka trīs organizatores it kā pārstāv ne tikai atšķirīgas, bet pat pretējas politiskās pozīcijas, tiek norādīts arī Publikācijā: *Vienīgo kampaņu virzīja cilvēki, kuri tieši runāja par nodomu nākamgad kandidēt pašvaldības vēlēšanās, – lai gan, spriežot pēc tā, ko viņi dara politikā, viņi varētu kandidēt pretēju uzskatu partiju sarakstos.* Šāda fakta konstatācija var izsaukt minējumu, ka, iespējams, parakstu vākšana tomēr nav politiski motivēta, bet gan ir pilsoniska iniciatīva jautājumā, kas skar pilsētas iedzīvotājus neatkarīgi no to politiskajiem uzskatiem. Taču no šī fakta var arī izdarīt secinājumu, ka, iespējams, parakstu vākšana ir Liepājas domes politiskās opozīcijas inspirēts pasākums, ar mērķi likt šķēršļus pozīcijas iniciatīvai pilsētas attīstības jautājumā. Domājams, tieši šis jautājums būtu padziļinātas žurnālistiskās izpētes vērts.

Iesniedzējs atšķirīgus politiskos strāvojumus pārstāvošo organizatoru apvienošanu vienā grupā uzskata par centieniem diskreditēt šīs personas, jo, nekritiski skatoties, tas, kas ir kopā, šķiet mums vienāds. Tādējādi kāda politiskā strāvojuma atbalstītāji varētu novērsties no konkrētā parakstu organizētāja tāpēc vien, ka viņš šķietami ir apvienojies ar cita, principiāli neatbalstāma politiskā strāvojuma pārstāvi. Šādām bažām ir savs pamats, kas liek jautāt par Publikācijas motīviem – vai tās tapšanas viens no mērķiem nav bijis kāda sabiedriskā aktīvista diskreditēšana?

5) Publikācijā fiksējamo attieksmi pret parakstu vākšanas iniciatīvu.

Demokrātiskā sabiedrībā katram pilsētas iedzīvotājam ir tiesības paust savu attieksmi pret pilsētas attīstības plāniem, t.sk. organizēt parakstu vākšanu par vai pret kādu iniciatīvu. Protams, līdzšinējā pieredze liecina, ka šādas iniciatīvas var būt arī destruktīvas. Īpaši jautājumā par rūpniecisku objektu būvniecību nereti sabiedrības nostāja ir negatīva, no vienas puses, atzīstot nepieciešamību attīstīt valstī rūpniecisko ražošanu, bet, no otras puses – nevēloties to pieļaut savas dzīvesvietas tuvumā. Tomēr līdzšinējā negatīvā pieredze vēl nav arguments, lai noniecinātu katru nākamo

pilsonisko iniciatīvu, jo, iespējams, tieši šis var būt tas gadījums, kad iedzīvotāju iebildumi ir pamatoti un nodomi – godīgi.

Publikācijā nolasāmo neizpratni par pilsonisko iniciatīvu raksturo visi iepriekš veiktie apsvērumi, bet jo īpaši Publikācijā rakstītais: *LSM+ mēģinājumi jautāt tiem, kas parakstījušies, kādi ir šādas trauksmes iemesli, jo sabiedriskā apspriešana tikko sākusies un nekāds lēmums vēl ne tuvu nav pieņemts, viennozīmīgu rezultātu nedeva.* Šo neizpratni varētu kļiedēt iedziļināšanās ūdeņraža un amonjaka ražotnes pretinieku argumentos, lai izvērtētu – vai tie ir pamatoti, kas ļautu auditorijai sniegt vispusēju, ekspertīzē balstītu skatu uz problēmu. Domājams, ka tajā būtu ieinteresēti gan ražotnes aizstāvji, gan pretinieki. Tomēr Publikācijas kopējā noskaņa ir vienīgi raisījusi šaubas par parakstu vākšanas organizatoru godprātību, kas Iesniedzējam, savukārt, ir izsaucis aizdomas par žurnālista angažētību un tendenciozitāti.

Piekrītot LSM televīzijas satura galvenās redaktora rakstītajam – [...] *vēlēšanu gadā medija profesionālais pienākums ir pārbaudīt, vai kādā sabiedriskā aktivitātē nav saskatāmi kāda politiska spēka vai personas centieni gūt politisku kapitālu, iedodot norisēm papildu kontekstu – ir jānorāda, ka medija būtiskajai politiskās varas uzraudzības funkcijai ir jābūt līdzsvarā ar citām sabiedriskā medija funkcijām un Sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteiktajām sabiedrības interesēm saņemt patiesu informāciju par tās dzīvi ietekmējošiem lēmumiem, procesiem un notikumiem, nodrošinot platformu, kur tiek apspiesti dažādām sabiedrības grupām būtiski jautājumi, rosinot sabiedriski nozīmīgas diskusijas, lai palīdzētu cilvēkiem veidot savus uzskatus un pieņemt lēmumus.*

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

vērš uzmanību:

[7] Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

atzīst:

[8] Ombuds atzīst, ka Publikācijā nav pilnā mērā ievērots Latvijas sabiedrisko mediju

redakcionālajās vadlīnijās noteiktais sabiedriskā medija darbības profesionālais princips *Izvairīšanās no stereotipizācijas*, jo Publikācijā aprakstītais notikums un tā dalībnieki vismaz daļēji ir tikuši vērtēti, vadoties pēc iepriekšējiem priekšstatiem un aizspriedumiem.

[9] Ombuds neatzīst, ka publikācijā nav ievērots Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteiktais sabiedriskā medija darbības profesionālais princips *Viedokļu daudzveidība*, jo Publikācijā tās tēmai un apjomam atbilstošā mērā ir iekļauti arī parakstu vākšanas organizatoru viedokļi. Plašāks tēmas iztirzājums un papildu viedokļu iekļaušana Publikācijā pārsniegtu Publikācijas kā ziņas un reportāžas žanra robežas.

[10] Ombuds atzīst, ka Publikācijā nav pilnā mērā ievērots Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteiktais sabiedriskā medija darbības profesionālais princips *Faktu nošķiršana no viedokļiem*, jo Publikācijā Korespondenta viedoklis netiek sniegts tiešā veidā, tas ir nolasāms teksta performatīvajā saturā saistībā ar attieksmi atklājošu vārdu, izteikumu un intonāciju lietojumu, proti, fakti vietām tiek izklāstīti, izmantojot emocionāli ekspresīvus izteikumus.

[11] Ombuds atzīst, ka Publikācijā nav pilnā mērā ievērots Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteiktais sabiedriskā medija darbības profesionālais princips *Objektivitāte*, jo, lai arī satura izklāsts balstās faktos un tiek sniegta informācija, kas palīdz izprast kontekstu, kā arī tiek publiskoti viedokļi, kas ir būtiski konkrētajam tematam, Korespondenta sniegtā vērtējuma forma satura izklāstā, teksta intonācijā, vārdu izvēlē var daļā auditorijas radīt iespaidu par tendenciozi veidotu publikāciju. Vienlaikus ombuds nerada apstiprinājumu Iesniedzēja pieņemumam, ka Publikācija būtu kādas personas vai organizācijas pasūtījums.

[12] Ombuds atzīst, ka Publikācijā nav pilnā mērā ievērots Latvijas sabiedrisko mediju redakcionālajās vadlīnijās noteiktais sabiedriskā medija darbības profesionālais princips *Precizitāte*, jo daļa Publikācijā minētās informācijas (par parakstu vākšanas vietu, nosūtīto paraksta vēstuļu skaitu, nosūtīšanas datumu) neatbilst faktiskajai situācijai, par kuru ombuds varēja pārliecināties no Iesniedzēja iesniegtās informācijas ombudam (īsziņu ekrānšāviņa kopija, čeku kopijas par iesniegumu nosūtīšanu). Tomēr ombuda vērtējumā šī neprecīzā informācija nav tik būtiska, lai uzskatītu, ka Publikācijā tiek apzināti maldināta auditorija un sagrozīti fakti, tā drīzāk ir uzskatāma par paviršības sekām.

Izvērtējot atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

iesaka:

[13] Veikt padziļinātu žurnālistisko izpēti un publicēt izvērstu viedokļrakstu, kas ļautu vai nu

apstiprināt vai noliegt Liepājas iedzīvotāju bažas par būvējamo ražotņu ietekmi uz vidi, kā arī informētu plašāku auditoriju par pilsoniskās aktivitātes iespējām. Pēc pašvaldības vēlēšanu sarakstu publiskošanas sniegt informāciju, kas ļautu apstiprināt vai noliegt Publikācijā izskanējušās bažas par šīs pilsoniskās iniciatīvas izmantošanu priekšvēlēšanu kampaņā.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Edmunds Apsalons

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU